

ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ РОАЛДА ДАЛА

Статтю присвячено дослідженню жанрової специфіки художніх текстів Роалда Дала. Описано основні граматичні техніки творення авторських неологізмів письменника.

Ключові слова: жанрова специфіка, авторський неологізм, художні тексти.

The article is devoted to the study of the genre specifics of Roald Dahl's literary texts. The basic grammatical techniques of author's neologisms creation are described.

Key words: genre specifics, author's neologism, literary texts.

Роалд Дал (1916 – 1990) був одним із найвідоміших, найуспішніших та найулюбленіших казкарів світу. Творчість письменника не лише пережила його самого, а й постійно набуває все більшої популярності. Його оповідання наразі видано 63 мовами. У Великій Британії продажі книг автора перевищують 50 мільйонів примірників і постійно зростають, а глобальні продажі оцінюються у понад 300 мільйонів примірників [5].

Творчість Роалда Дала виходить за межі художньої літератури. Поціновувачі з усього світу визнають його не лише як автора, який написав понад 20 дитячих книг, серед яких «Твіті», «Матильда» й «Чарлі та шоколадна фабрика», не лише як відомого сценариста, а й як творця власної мови та мецената.

Роалд Дал створив понад 500 нових слів та імен персонажів, наприклад “*Oompa-Loompas*” і “*scrumdiddlyumptious*”, які він вигадав спеціально для казкового наративу «Чарлі та шоколадна фабрика», а також “*snozzcumbers*” and “*froboscottle*” для книги «ВДВ». У своїх творах письменник часто за допомогою гри слів створював комічний ефект, давав назви явищам, речам і навіть героям. Автор навіть вигадав назву для своєї мови – *Gobblefunk* [2, с. 216].

Мова Роалда Дала створена таким чином, що, хоча читачі знають, що слова не справжні, діти розпізнають частини слів настільки, що розуміють значення повністю. До найбільш вживаних автором прийомів творення слів належать:

1. Слова-портмоне, які створені шляхом об'єднання двох слів разом. Наприклад, *plexicated* = *perplexing* + *complicated*, *delumptious* = *delicious* + *scrumptious*, *churgle* = *chuckle* + *gurgle*.

2. Суфіксація, яка не лише сприяє визначенню класу слова, а й використовується Роалдом Далом для створення вигаданих слів, які приємно звучать і розважають дітей. Наприклад, *rotsome* (*nasty*), *sickable* (*so horrid that you feel sick*).

3. Спунеризм. У справжній англійській мові спунеризм зазвичай буває ненавмисним. Однак у *Gobblefunk* нові слова є цілком навмисними. Герої творів Роалда Дала міняють місцями перші звуки двох слів для комічного ефекту. Наприклад:

a. Catasterous disastrophe: disastrous and catastrophe.

b. Jipping and skumping: skipping and jumping.

Іноді, замість певної граматичної техніки, Роалд Дал просто вигадував слова, які було цікаво вимовляти завдяки таким комбінаціям літер, як “*iggle*”, “*obble*”, “*izz*” та “*ozz*”. Ми можемо лише припустити, що означають ці слова, виходячи з їх звучання.

Видавництво “Oxford University Press” створило спеціальний словник Роалда Дала, у якому міститься майже 8000 реальних та вигаданих слів, які він любив вживати.

Найбільш продуктивний період творчості письменника припадає на другу половину 20 сторіччя. У 1961 році в США було видано художній твір «Джеймс і гігантський персик», а потім «Чарлі та шоколадна фабрика». В цей час Роалд Дал написав сценарії для хітів про Джеймса Бонда “*You Only Live Twice*” та “*Chitty Chitty Bang Bang*”.

Письменник також мав величезний успіх на телебаченні. Його історії було розказано в шести епізодах популярної американської програми "Alfred Hitchcock Presents". На початку 1980-х років він опублікував твори «Twits», «Revoltin' Rhymes», «BFG» та «The Witches». Одна з найвидатніших його книг, «Матильда», була надрукована у 1988 році [4, с. 320].

Роалд Дал – справжній майстер слова. Його новели читаються на одному подиху. Наративи автора, на перший погляд, здаються абсолютною вигадкою, неможливою з точки зору реальної дійсності. Коли читач знайомиться з його художніми текстами ближче, то бачить відображену у них реальність, відносини між людьми, їхні вади й чесноти, боротьбу між добром і злом [3]. При цьому читач не завжди може зробити однозначний висновок про те, перемагає добро чи зло. Казки Роалда Дала зазвичай психологічні, іноді з елементами детективу, основною ознакою якого є наявність загадки.

Коло розглянутих автором проблем є надзвичайно широким: це і соціальні, і моральні, і психологічні проблеми [1, с. 137]. Письменник часто зображує у своїх книгах для дітей людські вади: марнославство, лицемірство, ледарство, жадібність, заздрість. Саме тому його твори не втрачають популярності й донині.

У художніх текстах для дітей Роалда Дала зазвичай головним героєм є хлопчик чи дівчинка, які змушені жити у світі дорослих, які у творах письменника діляться на дві групи: хороші люди (батьки, дідуся та бабусі Чарлі з книги «Чарлі та шоколадна фабрика» та лиходії (батьки інших переможців з книги «Чарлі та шоколадна фабрика»). Анна Леськевич, журналіст The Telegraph написала у своїй статті, присвяченій творчості Роалда Дала, що секрет його «вічної» актуальності полягає у тому, що письменник проникає у дитячі фантазії та страхи й викладає їх на сторінках своїх книг із «анархічним захопленням». Саме завдяки дітям торжествує справедливість та викриваються вади дорослих [3].

Незважаючи на те, що чудернацькі фантастичні історії письменника написані для дитячої аудиторії та мають повчальний характер, у них часто зустрічаються гротескні, похмуро-комічні, іноді навіть жорстокі сцени насильства (перетворення відьмами дітей на мишей, «покарання» розбещених дітей на фабриці Віллі Вонки).

Творам Роалда Дала притаманна імплікована іронія та нестандартний сюжет. Його оповідання для дітей можна віднести до жанру фентезі, адже поруч з реальними подіями, учасниками яких найчастіше стають діти, існують магичні виміри («Великий Дружній Велетень») та чарівні істоти («Відьми»). Автор не відмовляється від наукових винаходів та подій, інколи навіть гіперболізує їх значення для розвитку суспільства. Наприклад, Віллі Вонка створив скляний ліфт, на якому можна не лише літати у повітрі, а й подорожувати за межі атмосфери Землі («Чарлі та великий скляний ліфт»). У цій книзі також наявні елементи наукової фантастики, а саме прибульці, космічні станції й космічний готель.

Отже, у творах Роалда Дала гармонічно поєднуються елементи детективу, казки, фентезі та наукової фантастики. При цьому автор зорієнтовує більшу частину своїх творів на дитячу аудиторію. Сюжети побудовані таким чином, щоб не лише зацікавити читача, а й дати йому моральні та ціннісні орієнтири.

Перспективним вбачаємо вивчення впливу творчості Роалда Дала на сучасну англійську авторську казку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Donaldson E. Spell-biding Dahl: considering Roald Dahl's fantasy. *Change and renewal in children's literature* / Ed. by T. Van der Walt. Westport: Greenwood Publ. Group, 2004. P. 131–140.

2. Horton N. Roald Dahl. *The Continuum Encyclopedia of Children's Literature* / Eds. By B. E. Cullinan, D. G. Person. Continuum Int. Publ. Group, 2005. P. 216–217.

3. Leskiewicz A. Why we love the mischievous spirit of Roald Dahl. The Telegraph. URL: <https://www.telegraph.co.uk/culture/tvandradio/11303683/Roald-Dahl-Adaptations-Esio-Trot-BBC.html> (дата звернення 08.09.2021)

4. Sharp M. D. Roald Dahl. *Popular Contemporary Writers*. N. Y. : Marshall Cavendish Corp., 2006. P. 515–533.

5. Schober A. Roald Dahl's Reception in America: The Tall Tale, Humour and the Gothic Connection. URL: <http://www.paperschildlit.com/index.php/papers/article/viewFile/39/37> (дата звернення 08.09.2021)

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Цапів А.О.